

Universiteit Leiden

SSL

Stichting Studiebegeleiding Leiden

Examenprogramma

Italiaans 1 en 1,2 havo

Zie voor de perfecte voorbereiding ook
www.examencursus.com en www.alleexamens.nl.

Specificaties taal- en letterkunde moderne vreemde talen: pagina 17

Examenprogramma Italiaanse taal en letterkunde 1 h.a.v.o.

1 Het eindexamen

Het eindexamen bestaat uit het schoolexamen.

Het examenprogramma bestaat uit de volgende domeinen:

- Domein B Luistervaardigheid;
- Domein C Gespreksvaardigheid.

1.1 Het schoolexamen

Het schoolexamen bestaat uit een examendossier met de volgende onderdelen, die tezamen de eindtermen toetsen.

a toetsen

Luistervaardigheid

Luistervaardigheid wordt getoetst door middel van een gevarieerde selectie van teksten met vragen en opdrachten aan de hand waarvan de eindtermen van het subdomein 'taalvaardigheden' worden geëxamineerd.

Gespreksvaardigheid

Gespreksvaardigheid wordt getoetst door middel van een gevarieerde selectie van opgaven aan de hand waarvan de eindtermen van het subdomein 'taalvaardigheden' worden geëxamineerd.

Voor de beoordeling wordt bij de toetsen gebruik gemaakt van een correctiesleutel, een correctievoorschrift waarin mogelijke antwoorden zijn opgenomen of van een beoordelingsmodel met beoordelingscriteria.

Gespreksvaardigheid wordt beoordeeld aan de hand van de aspecten die genoemd zijn onder 'Beoordeling'. De beoordelingscriteria dienen vooraf aan de kandidaten bekend gemaakt te worden.

b handelingsdeel

Luistervaardigheid

De kandidaat heeft ervaring opgedaan met extensief luisteren en het maken van aantekeningen bij een tekst.

Gespreksvaardigheid

De kandidaat heeft de taal enkele keren in reële communicatieve situaties gebruikt.

Voor de activiteiten in het handelingsdeel worden geen cijfers toegekend.

informatie- en communicatietechnologie (ICT)

Toepassingen van ICT die de kandidaat kan gebruiken, betreffen:

- raadplegen van (hyper)teksten, gegevens, beeld en geluid in (multimediale) bestanden, gegevensbanken en informatiesystemen met behulp van een computer(netwerk);
- geautomatiseerde zoeksystemen in bibliotheek en mediatheek;
- telecommunicatie, zoals e-mail, discussie- en nieuwsgroepen;
- tekstverwerking met taalspecifieke hulpmiddelen als woordenboek, synoniemenlijst, controle van spelling, grammatica en stijl;
- verwerking en beheer van gegevens in gegevensbanken en informatiesystemen;
- maken van (multimediale) presentaties.

Het gebruik van ICT-toepassingen in het schoolexamen is optioneel op die onderdelen waar de school (nog) niet beschikt over voldoende en adequate apparatuur en programmatuur.

weging

Luistervaardigheid en gespreksvaardigheid wordt een gelijk gewicht toegekend. Zij bepalen ieder voor 50% het cijfer voor het schoolexamen. Onderdeel b draagt niet bij aan het cijfer.

2 Examenstof

De examenstof is omschreven in eindtermen en bijbehorende specificaties. De specificaties zijn opgenomen in bijlage 19.

2.1 Eindtermen

Domein A: Leesvaardigheid

n.v.t.

Domein B: Luistervaardigheid

Subdomein: Taalvaardigheden

De kandidaat kan

- 9 aangeven of een gesproken tekst, gegeven een bepaalde informatiebehoefte, relevante informatie bevat en, zo ja, welke.
- 10 de hoofdgedachte van een gesproken tekst dan wel van delen van een tekst aangeven.
- 11 de betekenis van belangrijke elementen van een tekst aangeven.
- 12 op grond van een gesproken taaluiting conclusies trekken met betrekking tot intenties, opvattingen en gevoelens van de spreker.
- 13 op basis van het gehoorde anticiperen op het meest waarschijnlijke vervolg van een gesprek.

Het betreft bij de eindtermen 9 t/m 13 teksten die beluisterd worden in het kader van sociale contacten, persoonlijke behoeften en studie. Van de kandidaat wordt verwacht dat hij zijn luisterstrategieën afstemt op de verschillende luisterdoelen.

Subdomein: Extensief luisteren

- 14 De kandidaat heeft ruime ervaring opgedaan met extensief luisteren naar op beeld- en geluidsdragers opgenomen materiaal.

Subdomein: Algemene vaardigheden

- 15 De kandidaat heeft ervaring opgedaan met de techniek van het aantekeningen maken (note-taking) als strategie om een tekst aan te pakken.

Bij de eindtermen 9 t/m 15 zijn de specificaties luistervaardigheid niveau 3 van toepassing.

Domein C: Gespreksvaardigheid

Subdomein: Taalvaardigheden

De kandidaat kan

- 16 een gesprek of een monoloog beginnen en afsluiten.
- 17 aandacht vragen en verzoeken om verduidelijking of herhaling.
- 18 bedanken, zich verontschuldigen, feliciteren en uitnodigen.
- 19 informatie geven en informatie vragen.
- 20 een mening geven en een mening vragen.
- 21 iets of iemand beschrijven.
- 22 gevoelens, belangstelling en voorkeur uitdrukken en ernaar vragen.
- 23 een oordeel uitdrukken en commentaar geven.
- 24 bepleiten, klagen en onderhandelen.
- 25 n.v.t.
- 26 n.v.t.

Beschikbaar gesteld door de Universiteit Leiden en Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL). Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie ook www.examencursus.com.

Bij de eindtermen 16 t/m 24 zijn de specificaties gespreksvaardigheid niveau 2 van toepassing.

Subdomein: Praktijksituaties

27 De kandidaat heeft de betreffende vreemde taal enkele keren in praktijksituaties gebruikt.

Subdomein: Algemene vaardigheden

28 n.v.t.

Beoordeling

De volgende aspecten dienen in de beoordeling betrokken te worden: inhoud (volledigheid, uitvoerigheid, begrijpelijkheid), correctheid en gepastheid van taalgebruik, vlotheid en uitspraak.

Examenprogramma Italiaanse taal en letterkunde 1,2 h.a.v.o.

1 Het eindexamen

Het eindexamen bestaat uit het schoolexamen.

Het examenprogramma bestaat uit de volgende domeinen:

- Domein A Leesvaardigheid;
- Domein B Luistervaardigheid;
- Domein C Gespreksvaardigheid;
- Domein D Schrijfvaardigheid;
- Domein E Literatuur;
- Domein F Oriëntatie op studie en beroep.

1.1 Het schoolexamen

Het schoolexamen bestaat uit een examendossier met de volgende onderdelen, die tezamen de eindtermen toetsen.

a toetsen

Leesvaardigheid

Leesvaardigheid wordt getoetst door middel van een gevarieerde selectie van teksten met vragen en opdrachten aan de hand waarvan de eindtermen van het subdomein 'taalvaardigheden' worden geëxamineerd.

Luistervaardigheid

Luistervaardigheid wordt getoetst door middel van een gevarieerde selectie van teksten met vragen en opdrachten aan de hand waarvan de eindtermen van het subdomein 'taalvaardigheden' worden geëxamineerd.

Gespreksvaardigheid

Gespreksvaardigheid wordt getoetst door middel van een gevarieerde selectie van opgaven aan de hand waarvan de eindtermen van het subdomein 'taalvaardigheden' worden geëxamineerd.

Schrijfvaardigheid

Schrijfvaardigheid wordt getoetst door middel van een gevarieerde selectie van opgaven aan de hand waarvan de eindtermen van het subdomein 'taalvaardigheden' worden geëxamineerd.

Voor de beoordeling wordt bij de toetsen gebruik gemaakt van een correctiesleutel, een correctievoorschrift waarin mogelijke antwoorden zijn opgenomen of van een beoordelingsmodel met beoordelingscriteria.

Gespreksvaardigheid en schrijfvaardigheid worden beoordeeld aan de hand van de aspecten die genoemd zijn onder 'Beoordeling'.

De beoordelingscriteria dienen vooraf aan de kandidaten bekend gemaakt te worden.

b handelingsdeel

Leesvaardigheid

De kandidaat heeft ervaring opgedaan met extensief lezen, samenvatten van teksten en informatie-verwerven met behulp van informatie- en communicatietechnologie.

Luistervaardigheid

De kandidaat heeft ervaring opgedaan met extensief luisteren en het maken van aantekeningen bij een tekst.

Gespreksvaardigheid

De kandidaat heeft de betreffende taal enkele keren in reële communicatieve situaties gebruikt en enkele keren een presentatie in deze taal gehouden.

Schrijfvaardigheid

De kandidaat heeft de betreffende taal enkele keren gebruikt in het kader van correspondentie - mede met behulp van telecommunicatie.

Literatuur

De kandidaat heeft een leesdossier samengesteld waarin hij zijn ervaringen met en beschouwingen over literatuur heeft gedocumenteerd.

Het leesdossier bevat ten minste de verwerkingsopdrachten uit eindterm 43 en een bibliografie van de gelezen en geraadpleegde literatuur of andersoortige bronnen. Variatie in de verwerkingsopdrachten is noodzakelijk.

Daarnaast kan, indien de school daarvoor kiest, het leesdossier een leesautobiografie en/of een of meer balansverslagen bevatten.

- In een leesautobiografie beschrijft de kandidaat zijn ontwikkeling als lezer van het verleden tot aan het moment van schrijven van de leesautobiografie.
- In een balansverslag evalueert de kandidaat zijn lees- en leerproces over een bepaalde periode.

Oriëntatie op studie en beroep

De kandidaat heeft informatie ingewonnen over vervolgoopleidingen en beroepen waarvoor de moderne vreemde talen relevant zijn en/of een specifieke rol spelen.

Voor de activiteiten in het handelingsdeel worden geen cijfers toegekend.

c profielwerkstuk

Het profielwerkstuk heeft een studielast van 40 tot 80 uur. Het heeft betrekking op ten minste twee (deel)vakken van het profieldeel (voor het profiel cultuur en maatschappij worden daartoe ook gerekend: Nederlandse taal en letterkunde en Engelse taal en letterkunde).

Wanneer Italiaanse taal en letterkunde bij het profielwerkstuk betrokken is, omvat het profielwerkstuk:

- een zelfstandige onderzoeksopdracht.

Wat de bijdrage van Italiaanse taal en letterkunde betreft, is dit:

- het uitvoeren van een onderzoek naar een taalkundig of literair onderwerp.

Er wordt dus niet aan de eisen van een profielwerkstuk voldaan wanneer de kandidaat zich beperkt tot het gebruik van de Italiaanse taal.

De presentatie van het verrichte werk vindt op één van de volgende wijzen plaats:

- een geschreven verslag (onderzoeksverslag, verhalend verslag, recensie, verslag van een enquête of weergave van een interview);
- een essay of artikel (uiteenzetting, beschouwing of betoog);
- een mondelinge voordracht (uiteenzetting, beschouwing of betoog, forumdiscussie);
- een reeks stellingen met onderbouwing;
- een posterpresentatie met toelichting;
- een presentatie met gebruik van media (audio, video, ICT).

Bij het profielwerkstuk wordt het doorlopen proces door de kandidaat gedocumenteerd (onderwerpkeuze, vraagstelling, verrichte werkzaamheden, geraadpleegde hulpbronnen en dergelijke). Dit wordt in de beoordeling betrokken.

Voor de beoordeling van het profielwerkstuk wordt gebruik gemaakt van beoordelingscriteria die vooraf aan de kandidaat bekend gemaakt zijn.

De beoordeling vindt plaats door de examinatoren van de vakken die bij het profielwerkstuk zijn betrokken.

Het profielwerkstuk moet voldoende afgerond zijn. Naast de waardering 'voldoende' kan ook de waardering 'goed' toegekend worden.

informatie en communicatie technologie (ICT)

De kandidaat kan bij de examinering gebruik maken van de volgende toepassingen van ICT:

- raadplegen van (hyper)teksten, gegevens, beeld en geluid in (multimediale) bestanden, gegevensbanken en informatiesystemen met behulp van een computer(netwerk);
- geautomatiseerde zoeksystemen in bibliotheek en mediatheek;
- telecommunicatie, zoals e-mail, discussie- en nieuwsgroepen;
- tekstverwerking;
- rekenmachine of grafische rekenmachine;
- wiskundige bewerkingen;
- spreadsheets, modellen en simulaties;
- verwerking en beheer van gegevens in gegevensbanken en informatiesystemen;
- maken van (multimediale) presentaties.

Het gebruik van ICT-toepassingen bij de toetsing is optioneel op die onderdelen waar de school (nog) niet beschikt over voldoende en adequate apparatuur en programmatuur.

weging

Van onderdeel a bepalen leesvaardigheid, luistervaardigheid, gespreksvaardigheid en schrijfvaardigheid ieder voor een vierde deel het cijfer van het schoolexamen.

Onderdeel b draagt niet bij aan het cijfer.

De waardering voor onderdeel c wordt afzonderlijk op de cijferlijst vermeld.

Het cijfer voor literatuur is het cijfer voor het onderdeel literatuur van het vak Nederlandse taal en letterkunde.

Het onderdeel literatuur van moderne vreemde talen maakt deel uit van het handelingsdeel. Het handelingsdeel draagt niet bij aan het cijfer van het schoolexamen.

2 Examenstof

De examenstof is omschreven in eindtermen en bijbehorende specificaties. De specificaties zijn opgenomen in bijlage 19.

2.1 Eindtermen

Domein A: Leesvaardigheid

Subdomein: Taalvaardigheden

De kandidaat kan

- 1 aangeven of een tekst, gegeven een bepaalde informatiebehoefte, relevante informatie bevat en, zo ja, welke.
- 2 de hoofdgedachte van een tekst dan wel van delen van een tekst aangeven.
- 3 de betekenis van belangrijke elementen van een tekst aangeven.
- 4 onderdelen van een tekst benoemen en het verband tussen delen van een tekst aangeven.
- 5 op grond van de tekst conclusies trekken met betrekking tot beoogd publiek, taalgebruik en schrijfdoel(en), als ook opvattingen en gevoelens van de auteur.

Het betreft bij de eindtermen 1 t/m 5 teksten die gelezen worden in het kader van sociale contacten, persoonlijke behoeften en studie. Van de kandidaat wordt verwacht dat hij zijn leesstrategieën afstemt op de verschillende leesdoelen.

Subdomein: Extensief lezen

6 De kandidaat heeft ruime ervaring opgedaan met het extensief lezen van vlot leesbare teksten.

Subdomein: Algemene vaardigheden

De kandidaat heeft

7 ervaring opgedaan met de techniek van het samenvatten als strategie om een tekst aan te pakken.

8 bij het verwerven van informatie een aantal malen gebruik gemaakt van toepassingen van ICT.

Bij de eindtermen 1 t/m 8 zijn de specificaties leesvaardigheid niveau 4 van toepassing.

Domein B: Luistervaardigheid

Subdomein: Taalvaardigheden

De kandidaat kan

9 aangeven of een gesproken tekst, gegeven een bepaalde informatiebehoefte, relevante informatie bevat en, zo ja, welke.

10 de hoofdgedachte van een gesproken tekst dan wel van delen van een tekst aangeven.

11 de betekenis van belangrijke elementen van een tekst aangeven.

12 op grond van een gesproken taaluiting conclusies trekken met betrekking tot intenties, opvattingen en gevoelens van de spreker.

13 op basis van het gehoorde anticiperen op het meest waarschijnlijke vervolg van een gesprek.

Het betreft bij de eindtermen 9 t/m 13 teksten die beluisterd worden in het kader van sociale contacten, persoonlijke behoeften en studie. Van de kandidaat wordt verwacht dat hij zijn luisterstrategieën afstemt op de verschillende luisterdoelen.

Subdomein: Extensief luisteren

14 De kandidaat heeft ruime ervaring opgedaan met extensief luisteren naar op beeld- en geluidsdragers opgenomen materiaal.

Subdomein: Algemene vaardigheden

15 De kandidaat heeft ervaring opgedaan met de techniek van het aantekeningen maken (note-taking) als strategie om een tekst aan te pakken.

Bij de eindtermen 9 t/m 15 zijn de specificaties luistervaardigheid niveau 4 van toepassing.

Domein C: Gespreksvaardigheid

Subdomein: Taalvaardigheden

De kandidaat kan

- 16 een gesprek of een monoloog beginnen en afsluiten.
- 17 aandacht vragen en verzoeken om verduidelijking of herhaling.
- 18 bedanken, zich verontschuldigen, feliciteren en uitnodigen.
- 19 informatie geven en informatie vragen.
- 20 een mening geven en een mening vragen.
- 21 iets of iemand beschrijven.
- 22 gevoelens, belangstelling en voorkeur uitdrukken en ernaar vragen.
- 23 een oordeel uitdrukken en commentaar geven.
- 24 bepleiten, klagen en onderhandelen.
- 25 n.v.t.
- 26 n.v.t.

Bij eindtermen 16 t/m 24 zijn de specificaties gespreksvaardigheid niveau 3 van toepassing.

Subdomein: Praktijksituaties

- 27 De kandidaat heeft de betreffende vreemde taal enkele keren in praktijksituaties gebruikt.

Subdomein: Algemene vaardigheden

- 28 n.v.t.

Beoordeling

De volgende aspecten dienen in de beoordeling betrokken te worden: inhoud (volledigheid, uitvoerigheid, begrijpelijkheid), correctheid en gepastheid van taalgebruik, vlotheid en uitspraak.

Domein D: Schrijfvaardigheid

Subdomein: Taalvaardigheden

De kandidaat kan

- 29 bedanken, zich verontschuldigen, feliciteren en uitnodigen.
- 30 informatie geven en informatie vragen.
- 31 een mening geven en een mening vragen.
- 32 iets of iemand beschrijven.
- 33 gevoelens, belangstelling en voorkeur uitdrukken en ernaar vragen.
- 34 n.v.t.
- 35 n.v.t.
- 36 n.v.t.

Bij de eindtermen 29 t/m 33 zijn de specificaties schrijfvaardigheid niveau 3 van toepassing.

Subdomein: Praktijksituaties

- 37 De kandidaat heeft deelgenomen aan correspondentieprojecten, mede met behulp van telecommunicatie.

Subdomein: Algemene vaardigheden

- 38 De kandidaat kan bij het schrijfproces gebruik maken van de mogelijkheden van tekstverwerking.
- 39 n.v.t.

Beoordeling

De volgende aspecten dienen in de beoordeling betrokken te worden: inhoud (volledigheid, originaliteit, duidelijkheid), opbouw, correctheid en gepastheid van taalgebruik.

Beschikbaar gesteld door de Universiteit Leiden en Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL). Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie ook www.examencursus.com.

Domein E: Literatuur

Subdomein: Literaire ontwikkeling

- 40 De kandidaat is in staat leerervaringen op te doen door het lezen van een gevarieerd aanbod aan teksten, zodat hij in aansluiting op zijn persoonlijke voorkeuren zijn leesmaak kan ontwikkelen.
- 41 De kandidaat is in staat aan de hand van literaire teksten leerervaringen op te doen ten aanzien van een aantal aspecten van de maatschappij, op grond waarvan hij zijn visie op de werkelijkheid en zijn plaats daarin kan ontwikkelen.
- 42 De kandidaat kan op grond van de leerervaringen, genoemd in eindterm 40 en 41, van de persoonlijke leeservaringen beargumenteerd verslag uitbrengen aan de hand van een persoonlijke selectie van drie werken uit de werken die hij uit het betrokken taalgebied gelezen heeft.
- Onder werken worden oorspronkelijke werken verstaan.
 - De teksten liggen binnen het bereik van de kandidaten, wat niet wil zeggen dat alleen jeugdliteratuur in aanmerking komt; wel moeten werken voor de kandidaten herkenbaar zijn.
 - In voorkomende gevallen kan naast de oorspronkelijke tekst een vertaling worden gebruikt.
- 43 De kandidaat kan naar aanleiding van een aantal (fragmenten uit) literaire werken de persoonlijke leeservaringen beschrijven, verdiepen en evalueren.
- De beschrijving:
In de beschrijving geeft de kandidaat een persoonlijke reactie op het werk, motiveert zijn boekkeuze en geeft de inhoud kort weer.
 - De verdieping is gekoppeld aan een specifieke verwerkingsopdracht. De opdracht kan gericht zijn op:
 - het bespreken van de belangrijkste passages;
 - de bespreking van lezersactiviteiten, zoals het opbouwen van verwachtingen en het zich identificeren met bepaalde verhaalpersonages;
 - de analyse van de eigen respons in relatie tot de tekst of ter beschikking gestelde achtergrondinformatie;
 - de vergelijking van de eigen leeservaring met die van medekandidaten of professionele lezers (critici, docent);
 - de karakterisering van de personages;
 - de analyse van de spanningsopbouw;
 - de behandeling vanuit de biografie van de schrijver en diens opvattingen;
 - de vergelijking met andere werken van de betreffende auteur;
 - de vergelijking met andere auteurs of literaire werken;
 - de behandeling vanuit cultuur-historische of maatschappelijke context.
 - De evaluatie houdt een eindoordeel in over het boek en een evaluatie van de eigen leeservaring en verdieping, waarbij de kandidaat onder meer aandacht besteedt aan wat hij moeilijk, verwarrend of onduidelijk vond.
opmerking: De beschrijving, verdieping en evaluatie van (fragmenten uit) literaire werken kan plaatsvinden rond een bepaald thema of aspect van de maatschappij.

Subdomein: Literaire begrippen

- n.v.t.

Subdomein: Literatuurgeschiedenis

- n.v.t.

Domein F: Oriëntatie op studie en beroep

- 49 De kandidaat heeft informatie ingewonnen over vervolgoopleidingen waarin moderne vreemde talen een rol spelen.
- 50 De kandidaat is nagegaan in hoeverre hij een studiehouding, belangstelling en vaardigheden bezit die wenselijk dan wel noodzakelijk worden geacht voor vervolgopleiding.

Examenprogramma Italiaanse taal en letterkunde (elementair) h.a.v.o.

1. Het eindexamen

Het eindexamen bestaat uit het schoolexamen.

Het examenprogramma bestaat uit de volgende domeinen:

- Domein A Leesvaardigheid;
- Domein B Luistervaardigheid;
- Domein C Gespreksvaardigheid;
- Domein D Schrijfvaardigheid;
- Domein F Oriëntatie op studie en beroep.

1.1 Het schoolexamen

Het schoolexamen bestaat uit een examendossier met de volgende onderdelen, die tezamen de eindtermen toetsen.

a toetsen

Leesvaardigheid

Leesvaardigheid wordt getoetst door middel van een gevarieerde selectie van teksten met vragen en opdrachten aan de hand waarvan de eindtermen van het subdomein 'taalvaardigheden' worden geëxamineerd.

Luistervaardigheid

Luistervaardigheid wordt getoetst door middel van een gevarieerde selectie van teksten met vragen en opdrachten aan de hand waarvan de eindtermen van het subdomein 'taalvaardigheden' worden geëxamineerd.

Gespreksvaardigheid

Gespreksvaardigheid wordt getoetst door middel van een gevarieerde selectie van opgaven aan de hand waarvan de eindtermen van het subdomein 'taalvaardigheden' worden geëxamineerd.

Schrijfvaardigheid

Schrijfvaardigheid wordt getoetst door middel van een gevarieerde selectie van opgaven aan de hand waarvan de eindtermen van het subdomein 'taalvaardigheden' worden geëxamineerd.

Voor de beoordeling wordt bij de toetsen gebruik gemaakt van een correctiesleutel, een correctievoorschrift waarin mogelijke antwoorden zijn opgenomen of van een beoordelingsmodel met beoordelingscriteria.

Gespreksvaardigheid en schrijfvaardigheid worden beoordeeld aan de hand van de aspecten die genoemd zijn onder 'Beoordeling'.

De beoordelingscriteria dienen vooraf aan de kandidaten bekend gemaakt te worden.

b handelingsdeel

Leesvaardigheid

De kandidaat heeft ervaring opgedaan met extensief lezen.

Luistervaardigheid

De kandidaat heeft ervaring opgedaan met extensief luisteren.

Gespreksvaardigheid

De kandidaat heeft de betreffende taal enkele keren in reële communicatieve situaties gebruikt.

Schrijfvaardigheid

De kandidaat heeft de betreffende taal enkele keren gebruikt in het kader van correspondentie - mede met behulp van telecommunicatie.

Oriëntatie op studie en beroep

De kandidaat heeft informatie ingewonnen over vervolgonopleidingen en beroepen waarvoor de moderne vreemde talen relevant zijn en/of een specifieke rol spelen.

VOOR DE ACTIVITEITEN IN HET HANDELINGSDEEL WORDEN GEEN CIJFERS TOEGEKEND.

informatie- en communicatietechnologie (ICT)

Toepassingen van ICT die de kandidaat kan gebruiken, betreffen:

- raadplegen van (hyper)teksten, gegevens, beeld en geluid in (multimediale) bestanden, gegevensbanken en informatiesystemen met behulp van een computer(netwerk);
- geautomatiseerde zoeksystemen in bibliotheek en mediatheek;
- telecommunicatie, zoals e-mail, discussie- en nieuwsgroepen;
- tekstverwerking met taalspecifieke hulpmiddelen als woordenboek, synoniemenlijst, controle van spelling, grammatica en stijl;
- verwerking en beheer van gegevens in gegevensbanken en informatiesystemen;
- maken van (multimediale) presentaties.

Het gebruik van ICT-toepassingen in het schoolexamen is optioneel op die onderdelen waar de school (nog) niet beschikt over voldoende en adequate apparatuur en programmatuur.

weging

Van onderdeel a bepalen leesvaardigheid, luistervaardigheid, gespreksvaardigheid en schrijfvaardigheid ieder voor een vierde deel het cijfer van het schoolexamen. Onderdeel b draagt niet bij aan het cijfer.

2 Examenstof

De examenstof is omschreven in eindtermen en bijbehorende specificaties. De specificaties zijn opgenomen in bijlage 19.

2.1 Eindtermen

Domein A: Leesvaardigheid

Subdomein: Taalvaardigheden

De kandidaat kan

- 1 aangeven of een tekst, gegeven een bepaalde informatiebehoefte, relevante informatie bevat en, zo ja, welke.
- 2 de hoofdgedachte van een tekst dan wel van delen van een tekst aangeven.
- 3 de betekenis van belangrijke elementen van een tekst aangeven.
- 4 onderdelen van een tekst benoemen en het verband tussen delen van een tekst aangeven.
- 5 op grond van de tekst conclusies trekken met betrekking tot beoogd publiek, taalgebruik en schrijfdoel(en), als ook opvattingen en gevoelens van de auteur.

Het betreft bij de eindtermen 1 t/m 5 teksten die gelezen worden in het kader van sociale contacten, persoonlijke behoeften en studie. Van de kandidaat wordt verwacht dat hij zijn leesstrategieën afstemt op de verschillende leesdoelen.

Subdomein: Extensief lezen

- 6 De kandidaat heeft ruime ervaring opgedaan met het extensief lezen van vlot leesbare teksten.

Subdomein: Algemene vaardigheden

n.v.t.

Bij de eindtermen 1 t/m 6 zijn de specificaties leesvaardigheid niveau 2 van toepassing.

Domein B: Luistervaardigheid

Subdomein: Taalvaardigheden

De kandidaat kan

- 9 aangeven of een gesproken tekst, gegeven een bepaalde informatiebehoefte, relevante informatie bevat en, zo ja, welke.
- 10 de hoofdgedachte van een gesproken tekst dan wel van delen van een tekst aangeven.
- 11 de betekenis van belangrijke elementen van een tekst aangeven.
- 12 op grond van een gesproken taaluiting conclusies trekken met betrekking tot intenties, opvattingen en gevoelens van de spreker.
- 13 op basis van het gehoorde anticiperen op het meest waarschijnlijke vervolg van een gesprek.

Het betreft bij de eindtermen 9 t/m 13 teksten die beluisterd worden in het kader van sociale contacten, persoonlijke behoeften en studie. Van de kandidaat wordt verwacht dat hij zijn luisterstrategieën afstemt op de verschillende luisterdoelen.

Subdomein: Extensief luisteren

- 14 De kandidaat heeft ruime ervaring opgedaan met extensief luisteren naar op beeld- en geluidsdragers opgenomen materiaal.

Subdomein: Algemene vaardigheden

- 15 n.v.t.

Bij de eindtermen 9 t/m 14 zijn de specificaties luistervaardigheid niveau 1 van toepassing.

Domein C: Gespreksvaardigheid

Subdomein: Taalvaardigheden

De kandidaat kan

- 16 een gesprek of een monoloog beginnen en afsluiten.
- 17 aandacht vragen en verzoeken om verduidelijking of herhaling.
- 18 bedanken, zich verontschuldigen, feliciteren en uitnodigen.
- 19 informatie geven en informatie vragen.
- 20 een mening geven en een mening vragen.
- 21 iets of iemand beschrijven.
- 22 gevoelens, belangstelling en voorkeur uitdrukken en ernaar vragen.
- 23 een oordeel uitdrukken en commentaar geven.
- 24 bepleiten, klagen en onderhandelen.
- 25 n.v.t.
- 26 n.v.t.

Bij de eindtermen 16 t/m 24 zijn de specificaties gespreksvaardigheid niveau 1 van toepassing.

Subdomein: Praktijksituaties

27 De kandidaat heeft de betreffende vreemde taal enkele keren in praktijksituaties gebruikt.

Subdomein: Algemene vaardigheden

28 n.v.t.

Beoordeling

De volgende aspecten dienen in de beoordeling betrokken te worden: inhoud (volledigheid, uitvoerigheid, begrijpelijkheid), correctheid en gepastheid van taalgebruik, vlotheid en uitspraak.

Domein D: Schrijfvaardigheid

Subdomein: Taalvaardigheden

De kandidaat kan

29 bedanken, zich verontschuldigen, feliciteren en uitnodigen.

30 informatie geven en informatie vragen.

31 een mening geven en een mening vragen.

32 iets of iemand beschrijven.

33 gevoelens, belangstelling en voorkeur uitdrukken en ernaar vragen.

34 n.v.t.

35 n.v.t.

36 n.v.t.

Bij de eindtermen 29 t/m 33 zijn de specificaties schrijfvaardigheid niveau 1 van toepassing.

Subdomein: Praktijksituaties

37 De kandidaat heeft deelgenomen aan correspondentieprojecten, mede met behulp van telecommunicatie.

Subdomein: Algemene vaardigheden

38 De kandidaat kan bij het schrijfproces gebruik maken van de mogelijkheden van tekstverwerking.

39 n.v.t.

Beoordeling

De volgende aspecten dienen in de beoordeling betrokken te worden: inhoud (volledigheid, originaliteit, duidelijkheid), opbouw, correctheid en gepastheid van taalgebruik.

Domein E: Literatuur

n.v.t.

Domein F: Oriëntatie op studie en beroep

49 De kandidaat heeft informatie ingewonnen over vervolgoopleidingen waarin moderne vreemde talen een rol spelen.

50 De kandidaat is nagegaan in hoeverre hij een studiehouding, belangstelling en vaardigheden bezit die wenselijk dan wel noodzakelijk worden geacht voor vervolgoopleiding.

Specificaties bij de examenprogramma's taal en letterkunde moderne vreemde talen

Domein A: Leesvaardigheid

niveau 4

Bij de eindtermen van domein A is het volgende van toepassing:

- De te lezen teksten:
 - zijn bestemd voor een ontwikkeld publiek;
 - beslaan een breed scala aan onderwerpen die buiten de belevingswereld van de kandidaat kunnen vallen;
 - kunnen complex van opbouw zijn;
 - kunnen impliciete informatie bevatten, weinig redundant zijn en een abstract karakter hebben;
 - beogen de lezer te informeren of te overtuigen; ook kunnen zij uitdrukking geven aan de emoties van de auteur; diverterende en fictionele teksten behoren eveneens tot de mogelijkheden;
 - veronderstellen algemene kennis met betrekking tot de traditionele moedertaallanden en elementaire kennis met betrekking tot landen waar de taal als officiële taal wordt gesproken.
- Naast geschreven teksten kunnen ook niet-lineaire tekstsoorten, zoals 'hypertekst' en met audio/video verrijkte teksten voorkomen.
- De teksten kunnen relevant zijn in het kader van andere vakken.

Met de formulering "de teksten veronderstellen algemene kennis met betrekking tot de traditionele moedertaallanden" wordt op dit niveau bedoeld:

- kennis met betrekking tot:
 - hoofdzaken van de staatsinrichting;
 - de belangrijkste periodes en gebeurtenissen uit de geschiedenis;
 - belangrijke geografische gegevens;
 - pers en andere media;
 - hoofdzaken van het onderwijssysteem;
 - hoofdzaken uit de culturele geschiedenis;
 - maatschappelijke verschijnselen en opvallende verschillen met de eigen cultuur.

niveau 3

Bij de eindtermen van domein A is het volgende van toepassing:

- De te lezen teksten:
 - zijn bestemd voor een redelijk ontwikkeld publiek;
 - beslaan een breed scala aan onderwerpen, die buiten de belevingswereld van de kandidaten kunnen vallen;
 - hebben een transparante opbouw;
 - kunnen impliciete informatie bevatten, maar zijn doorgaans redundant en vrij concreet;
 - beogen de lezer te informeren of te overtuigen, ook kunnen zij uitdrukking geven aan de emoties van de auteur; diverterende en fictionele teksten behoren eveneens tot de mogelijkheden;
 - veronderstellen elementaire kennis met betrekking tot de traditionele moedertaallanden;
- Naast geschreven teksten kunnen ook niet-lineaire tekstsoorten, zoals 'hypertekst' en met audio/video verrijkte teksten voorkomen.
- De teksten kunnen relevant zijn in het kader van andere vakken.

Met de formulering 'de teksten veronderstellen elementaire kennis met betrekking tot de traditionele moedertaallanden' wordt op dit niveau bedoeld:

- kennis met betrekking tot:
 - hoofdzaken van de staatsinrichting;
 - zeer belangrijke gebeurtenissen uit de recente geschiedenis;
 - belangrijke geografische gegevens;
 - hoofdzaken van het onderwijssysteem;
 - opvallende verschillen met de eigen cultuur.

niveau 2

Bij de eindtermen van domein A is het volgende van toepassing:

- De te lezen teksten:
 - zijn bestemd voor een breed publiek;

- bevatten onderwerpen die over het algemeen binnen de belevingswereld van de kandidaten liggen;
- hebben een transparante opbouw;
- zijn doorgaans redundant en vrij concreet;
- beogen de lezer te informeren of te overtuigen, ook kunnen zij uitdrukking geven aan de emoties van de auteur; diverterende en fictionele teksten behoren eveneens tot de mogelijkheden;
- veronderstellen enige kennis met betrekking tot de traditionele moedertaallanden;

Met de formulering "de teksten veronderstellen enige kennis met betrekking tot de traditionele moedertaallanden" wordt op dit niveau bedoeld:

- kennis met betrekking tot:
 - hoofdzaken van de staatsinrichting
 - zeer belangrijke gebeurtenissen uit de recente geschiedenis;
 - belangrijke geografische gegevens;
 - hoofdzaken van het onderwijssysteem;
 - opvallende verschillen met de eigen cultuur.

niveau 1

Bij de eindtermen van domein A is het volgende van toepassing:

- De te lezen teksten:
 - zijn bestemd voor een breed publiek;
 - bevatten onderwerpen binnen de belevingswereld van de kandidaten;
 - hebben een transparante opbouw;
 - zijn doorgaans redundant en concreet;
 - beogen de lezer te informeren of te overtuigen, ook kunnen zij uitdrukking geven aan de emoties van de auteur; diverterende en fictionele teksten behoren eveneens tot de mogelijkheden;
 - veronderstellen enige kennis met betrekking tot de traditionele moedertaallanden betreffende:
 - hoofdzaken van de staatsinrichting
 - zeer belangrijke gebeurtenissen uit de recente geschiedenis;
 - belangrijke geografische gegevens;
 - hoofdzaken van het onderwijssysteem;
 - opvallende verschillen met de eigen cultuur.

Domein B: Luistervaardigheid

niveau 4

Bij de eindtermen luistervaardigheid is het volgende van toepassing:

- De te beluisteren teksten:
 - zijn bestemd voor een ontwikkeld publiek;
 - beslaan een breed scala aan onderwerpen, die buiten de belevingswereld van de kandidaat kunnen vallen;
 - kunnen complex van opbouw zijn;
 - kunnen impliciete informatie bevatten, weinig redundant zijn en een abstract karakter hebben;
 - beogen de luisteraar te informeren of te overtuigen; ook kunnen zij uitdrukking geven aan de emoties van de spreker; diverterende en fictionele teksten behoren eveneens tot de mogelijkheden;
 - veronderstellen algemene kennis met betrekking tot de traditionele moedertaallanden en elementaire kennis met betrekking tot landen waar de taal als officiële taal wordt gesproken.
- Het spreektempo varieert van normaal tot snel. Qua accent kan zich enige variatie (sociaal of regionaal) voordoen ten opzichte van de standaardtaal.
- Naast audio en audiovisuele geluidsdragers kunnen ook multimedia gebruikt worden.

Met de formulering "de teksten veronderstellen algemene kennis met betrekking tot de traditionele moedertaallanden" wordt op dit niveau bedoeld:

- kennis met betrekking tot:
 - hoofdzaken van de staatsinrichting;
 - de belangrijkste periodes en gebeurtenissen uit de geschiedenis;
 - belangrijke geografische gegevens;
 - pers en andere media;
 - hoofdzaken van het onderwijssysteem;
 - hoofdzaken uit de culturele geschiedenis;

- maatschappelijke verschijnselen en opvallende verschillen met de eigen cultuur.

niveau 3

Bij de eindtermen luistervaardigheid is het volgende van toepassing:

- De te beluisteren teksten:
 - zijn bestemd voor een redelijk ontwikkeld publiek;
 - beslaan een breed scala aan onderwerpen, die buiten de belevingswereld van de kandidaten kunnen vallen;
 - hebben een transparante opbouw;
 - kunnen impliciete informatie bevatten, maar zijn doorgaans redundant en vrij concreet;
 - beogen de luisteraar te informeren of te overtuigen, ook kunnen zij uitdrukking geven aan de emoties van de spreker; diverterende en fictionele teksten behoren eveneens tot de mogelijkheden;
 - veronderstellen elementaire kennis met betrekking tot de traditionele moedertaallanden;
- Het spreektempo is normaal. Qua accent kan zich enige variatie (sociaal of regionaal) voordoen ten opzichte van de standaardtaal.
- Naast audio en audiovisuele geluidsdragers kunnen ook multimedia gebruikt worden.

Met de formulering "de teksten veronderstellen elementaire kennis met betrekking tot de traditionele moedertaallanden" wordt op dit niveau bedoeld:

- kennis met betrekking tot:
 - hoofdzaken van de staatsinrichting;
 - zeer belangrijke gebeurtenissen uit de recente geschiedenis;
 - belangrijke geografische gegevens;
 - hoofdzaken van het onderwijssysteem;
 - opvallende verschillen met de eigen cultuur.

niveau 2

Bij de eindtermen luistervaardigheid is het volgende van toepassing:

- De te beluisteren teksten:
 - zijn bestemd voor een breed publiek;
 - bevatten onderwerpen die over het algemeen binnen de belevingswereld van de kandidaten liggen;
 - hebben een transparante opbouw;
 - zijn doorgaans redundant en vrij concreet;
 - beogen de luisteraar te informeren of te overtuigen, ook kunnen zij uitdrukking geven aan de emoties van de spreker; diverterende en fictionele teksten behoren eveneens tot de mogelijkheden;
 - veronderstellen enige kennis met betrekking tot de traditionele moedertaallanden;

- Het spreektempo is relatief langzaam. Qua accent kan zich geringe variatie (sociaal of regionaal) voordoen ten opzichte van de standaardtaal.
 - Naast audio en audiovisuele geluidsdragers kunnen ook multimedia gebruikt worden.
- Met de formulering "de teksten veronderstellen enige kennis met betrekking tot de traditionele moedertaallanden" wordt op dit niveau bedoeld:

- kennis met betrekking tot:
 - hoofdzaken van de staatsinrichting;
 - zeer belangrijke gebeurtenissen uit de recente geschiedenis;
 - belangrijke geografische gegevens;
 - hoofdzaken van het onderwijssysteem;
 - opvallende verschillen met de eigen cultuur.

niveau 1

Bij de eindtermen luistervaardigheid is het volgende van toepassing:

- De te beluisteren teksten:
 - zijn bestemd voor een breed publiek;
 - bevatten onderwerpen binnen de belevingswereld van de kandidaten;
 - hebben een transparante opbouw;
 - zijn doorgaans redundant en concreet;
 - beogen de luisteraar te informeren of te overtuigen, ook kunnen zij uitdrukking geven aan de emoties van de spreker; diverterende en fictionele teksten behoren eveneens tot de mogelijkheden;
 - veronderstellen enige kennis met betrekking tot de traditionele moedertaallanden.
- Het spreektempo is langzaam. Qua accent kan zich geringe variatie (sociaal of regionaal) voordoen ten opzichte van de standaardtaal.
- Naast audio en audiovisuele geluidsdragers kunnen ook multimedia gebruikt worden.

Met de formulering "de teksten veronderstellen enige kennis met betrekking tot de traditionele moedertaallanden" wordt op dit niveau bedoeld:

- kennis met betrekking tot:
 - hoofdzaken van de staatsinrichting;
 - zeer belangrijke gebeurtenissen uit de recente geschiedenis;
 - belangrijke geografische gegevens;
 - hoofdzaken van het onderwijssysteem;
 - opvallende verschillen met de eigen cultuur.

Domein C: Gespreksvaardigheid

niveau 4

Bij de eindtermen gespreksvaardigheid is het volgende van toepassing:

De eindtermen betreffen spreekhandelingen in het kader van sociale contacten, persoonlijke behoeften en studie. De kandidaat kan bijdragen leveren aan gesprekken, zowel 'face to face' als telefonisch, met jongeren, volwassenen binnen en buiten de kennissenkring, zowel in persoonlijke als maatschappelijke sfeer, over thema's binnen de eigen belevingswereld, zoals personen, dieren, dagelijks leven, de eigen cultuur, school of studie, werk en ontspanning, en over enkele onderwerpen van meer algemene aard, zoals politiek, cultuur, economie en techniek.

Van de kandidaat wordt verwacht dat hij

- over het algemeen vlot spreekt;
- zich genuanceerd kan uitdrukken;
- intenties, hoofdzaken en belangrijke details overbrengt zonder misverstand te veroorzaken;
- zijn taalgebruik aanpast aan de situatie en zijn gesprekspartner(s);
- tijdens een gesprek ook relatief lange bijdragen kan leveren;
- strategieën toepast om tekorten in zijn kennis te compenseren.

niveau 3

Bij de eindtermen gespreksvaardigheid is het volgende van toepassing:

Beschikbaar gesteld door de Universiteit Leiden en Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL). Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie ook www.examencursus.com.

De eindtermen betreffen spreekhandelingen in het kader van sociale contacten, persoonlijke behoeften en studie. De kandidaat kan bijdragen leveren aan gesprekken, zowel 'face to face' als telefonisch, met jongeren, volwassenen binnen en buiten de kennissenkring, zowel in persoonlijke als maatschappelijke sfeer, over thema's binnen de eigen belevingswereld, zoals personen, dieren, dagelijks leven, de eigen cultuur, school of studie, werk en ontspanning.

Van de kandidaat wordt verwacht dat hij:

- zonder langdurige onderbrekingen spreekt, maar in een tempo dat lager is dan normaal;
- zich begrijpelijk en goed verstaanbaar kan uitdrukken;
- intenties, hoofdzaken en belangrijke details overbrengt zonder misverstand te veroorzaken;
- zijn taalgebruik enigszins kan aanpassen aan de situatie en zijn gesprekspartner(s);
- tijdens een gesprek ook relatief lange bijdragen kan leveren;
- strategieën toepast om tekorten in zijn kennis te compenseren.

niveau 2

Bij de eindtermen gespreksvaardigheid is het volgende van toepassing:

De eindtermen betreffen spreekhandelingen in het kader van sociale contacten en persoonlijke behoeften. De kandidaat kan bijdragen leveren aan gesprekken in de persoonlijke sfeer, zowel 'face to face' als telefonisch, met jongeren en volwassenen over thema's binnen de eigen belevingswereld, zoals personen, dieren, dagelijks leven, de eigen cultuur, school, werk en ontspanning.

Van de kandidaat wordt verwacht dat hij:

- zonder langdurige onderbrekingen spreekt, maar in een tempo dat lager is dan normaal;
- zich begrijpelijk en goed verstaanbaar kan uitdrukken;
- zijn taalgebruik enigszins kan aanpassen aan de situatie en zijn gesprekspartner(s);
- tijdens een gesprek ook relatief lange bijdragen kan leveren;
- strategieën toepast om tekorten in zijn kennis te compenseren.

niveau 1

Bij de eindtermen gespreksvaardigheid is het volgende van toepassing:

De eindtermen betreffen spreekhandelingen in het kader van sociale contacten en persoonlijke behoeften. De kandidaat kan bijdragen leveren aan gesprekken in de persoonlijke sfeer, zowel 'face to face' als telefonisch, met jongeren en volwassenen over thema's binnen de eigen belevingswereld, zoals personen, dieren, dagelijks leven, de eigen cultuur, school, werk en ontspanning.

Van de kandidaat wordt verwacht dat hij:

- in een lager tempo zal spreken dan normaal;
- zich redelijk begrijpelijk en verstaanbaar kan uitdrukken;
- zijn taalgebruik enigszins kan aanpassen aan de situatie en zijn gesprekspartner(s);
- strategieën toepast om tekorten in zijn kennis te compenseren.

De gesprekspartner mag zo nodig hulp bieden.

Domein D: Schrijfvaardigheid

niveau 4

Bij de eindtermen schrijfvaardigheid is het volgende van toepassing:

De eindtermen betreffen schrijfhandelingen in het kader van sociale contacten, persoonlijke behoeften en studie. De kandidaat kan de volgende teksten schrijven: informele en formele brief in de privésfeer of in het kader van de studie, curriculum vitae, verslag, betoog en bespreking. De teksten zijn gericht aan jongeren, volwassenen binnen en buiten de kennissenkring en instanties.

Van de kandidaat wordt verwacht dat hij

- teksten logisch opbouwt;
- zich duidelijk uitdrukt;
- zijn taalgebruik aanpast aan de situatie en de geadresseerde(n) of het publiek;
- zijn woordgebruik, waar nodig, weet te variëren;

- strategieën toepast om tekorten in zijn kennis te compenseren.

De kandidaat heeft de beschikking over naslagmateriaal. Het kan daarbij gaan om ICT-hulpmiddelen zoals tekstverwerkingsprogramma's met bijbehorende faciliteiten als synoniemenlijst, controle van spelling, grammatica en stijl, bouwstenen voor correspondentie en elektronische woordenboeken.

niveau 3

Bij de eindtermen schrijfvaardigheid is het volgende van toepassing:

De eindtermen betreffen schrijfhandelingen in het kader van sociale contacten, persoonlijke behoeften en studie. De kandidaat kan de volgende teksten schrijven: informele en formele brief in de privésfeer of in het kader van de studie, curriculum vitae en verslag. In het kader van het handelingsdeel is het toegestaan de kandidaat een verslag te laten schrijven als onderdeel van een project of ten behoeve van een ander vak. De teksten zijn gericht aan jongeren, volwassenen binnen en buiten de kennissenkring en instanties.

Van de kandidaat wordt verwacht dat hij:

- teksten logisch opbouwt;
- zich duidelijk uitdrukt;
- zijn taalgebruik aanpast aan de situatie en de geadresseerde(n) of het publiek;
- strategieën toepast om tekorten in zijn kennis te compenseren.

De kandidaat heeft de beschikking over naslagmateriaal. Het kan daarbij gaan om ICT-hulpmiddelen zoals tekstverwerkingsprogramma's met bijbehorende faciliteiten als synoniemenlijst, controle van spelling, grammatica en stijl, bouwstenen voor correspondentie en elektronische woordenboeken.

niveau 2

Bij de eindtermen schrijfvaardigheid is het volgende van toepassing:

De eindtermen betreffen schrijfhandelingen in het kader van sociale contacten en persoonlijke behoeften. De kandidaat kan de volgende teksten schrijven: informele en formele brief voor privé-doeleinden, curriculum vitae en formulieren. De teksten zijn gericht aan jongeren, volwassenen en instanties.

Van de kandidaat wordt verwacht dat hij:

- teksten logisch opbouwt;
- zich duidelijk uitdrukt;
- zijn taalgebruik aanpast aan de situatie en de geadresseerde(n) of het publiek;
- strategieën toepast om tekorten in zijn kennis te compenseren.

De kandidaat heeft de beschikking over naslagmateriaal. Het kan daarbij gaan om ICT-hulpmiddelen zoals tekstverwerkingsprogramma's met bijbehorende faciliteiten als synoniemenlijst, controle van spelling, grammatica en stijl, bouwstenen voor correspondentie en elektronische woordenboeken.

niveau 1

Bij de eindtermen schrijfvaardigheid is het volgende van toepassing:

De eindtermen betreffen schrijfhandelingen in het kader van sociale contacten en persoonlijke behoeften. De kandidaat kan de volgende teksten schrijven: korte informele en formele brief voor privé-doeleinden en formulieren. De teksten zijn gericht aan jongeren, volwassenen en instanties.

Van de kandidaat wordt verwacht dat hij:

- teksten logisch opbouwt;
- zich redelijk duidelijk uitdrukt;
- zijn taalgebruik enigszins aanpast aan de situatie en de geadresseerde(n);
- strategieën toepast om tekorten in zijn kennis te compenseren.

De kandidaat heeft de beschikking over naslagmateriaal. Het kan daarbij gaan om ICT-hulpmiddelen zoals tekstverwerkingsprogramma's met bijbehorende faciliteiten als synoniemenlijst, controle van spelling, grammatica en stijl, bouwstenen voor correspondentie en elektronische woordenboeken.